

Kort underrättelse om
bij-skötsel, på egna försök
grundad, och wälment lemn...

Lundgreen, Erich,

1700-1829:12 F f Br.

LUNDGREN, ERICH

Kort underrättelse
om bij-skötsel

Sv. saml.

Ekon.

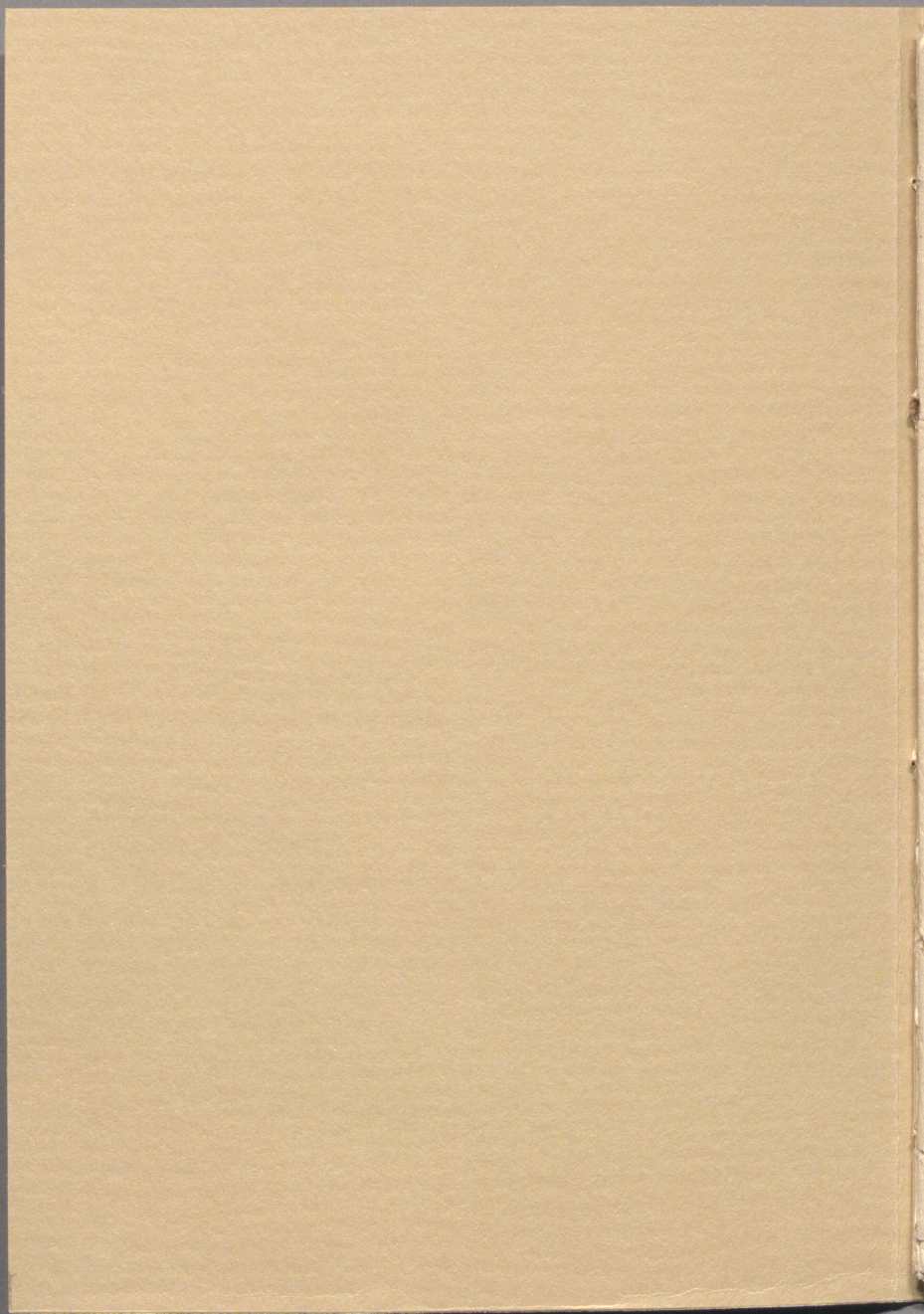
Husdj.

Smärre

B.

(Bf.)

1700-1829

*Eken
Hudd
Smärre
P
(m)
c
1700-1829*

Kort
Underrättelse
Om

Bij-Sköttsel,

På
Egna försök
Grundad,

och
Wälment lemnad
af
ERICH LUNDGREEN.

Tryckt i Norrköping.
År 1751.

Imprimatur.
JO. SAM. ECKSTEIN.

Dan: tå måste man för all ting ackta; at katorne komma på kont; ty i annan händelse, kan lätteligen hånungens tyngd trycka ihop katorne, och döda Bijen.

§. 3.

Liggstäckar böra så vara inrättade til sina bottnar, at hwilkenthera åndan, man wil, kan brukas til utflög. Då skattningen, som alltid sker i eftersta åndan, skal gå för sig, täppes wäl igen den förra flögen; stäcken wändes sedan om, och ther skattningen uttogs, blifwer sedermera bijens utflög.

§. 4.

Skattningen af en Liggstäck sker ock på det sättet: först binder man för flögen en ren väse eller säck, sedan tager man eftersta botten lös; när det skiedt är, hafwer man til hands et fyrfat, eller et annat lämpligit käril, hwar på man lägger eldgälder; derupå lägger man sedan antingen grankåttar och malört, eller, som bättre är, något kåda af Gran eller Tall, eller ock Gummi Galbanum; thet är en slags kåda, som finnes til köps på Apotheqven. All
den

Denna rök, som these species förorsaka, drifwes bijen straxt undan; så at man utan möda hånungskaforna borttaga kan. När detta för sig gäde, och de åskundade hånungskaforne blifwit borttagne; sättres den uttagna botnen til, och giöres på den samma en ny flög, ej större, än hon nödwändigst behöfwes; på thet at rökware - bijen och andra dessa kräks fiender ej måtte kunna tilfoga dem någon skada; och den ändan, som förre har warit flög uypå, tilliustras wäl; och änteligen wändes stäcken sackta och makeligen om.

§. 5.

Hwad eliest Liggstäckar beträffar, så har jag wäl låtit försärdiga en, efter allmänna bruket fyrkantig; men dock bestående af try delar, til en fors längd hwarthera, och der til allenast 3 lösa bottnar; hwar botn fasthålles med twenne wred, et på hwardera sidan med aflångt hål för sin skufware, på thet de til asken så mycket tätare måtte fogade warda. På den ena botn är skuren en wanlig övning til Bijens utflög.

Åtg. Den tredie botnen brukes allenast, då man wil skatta dem. Nu på det at thenne stäck, bestående af stena 3 askar, måtte hafwa någon stadga at ligga på; så har jag tagit et stycke bråde, af samma längd, som ofta nämde stäck är; deruppå har jag å ömse långsidor fastslagit listor, och sedermera lagt det öfwer Bishändken, som en Liggstäck's ställning wara bör. När nu en swärm blifwit uptagen uti en sådan ask, lägges den up med främsta botnföre på denna ställning eller bråde; då man sedan förmerker, at asken är snarligen fullbygd, drages den om en atton sakta på brådet tillbaka; främsta botnen fräntages och fästes wid andra asken, som foges in til den förra. Då Bienen hafwa fulländat sin byggnad theruti, fortfares på samma sätt med tredie askens tillsättjande.

Stattningen med detta Stäckslaget, sker på följande sätt: Man tager en Måkingstråd, med den samma afspäres katorna emellan den eftersta och andra asken, och i det samma förenem-

de

de ask borttages, tillsättes straxt den tredje botnen; hwilken nu först blifwer brukbar. Sedan man af den borttagna asken uttagit hånungen, så sättes den samma ask sedan främst; men dess botn förwares til dess skattningen å nyo skier. Euru den wanliga skattningen med andra Liggstäckar kan wara i sitt wärde; så blir likwål wäret uti sådane mituti gammalt; och Bijen oroad med rökning; hwilka olågenheter kunna, medelst nyh anförde Stäckars och skattnings wärckställande, allrabäst undwikas.

§. 6.

Hwad ytterligare Bij-Askar eller husrum för Bijen beträffar, så omtalar Cap. Mechan. Herr Mårten Triewald i sin berömliga, år 1728. utgifne Tractat, som handlar om Bijens Nature, egenskaper ic. i det Nionde Cap. om askar, bestående af 4 lösa botnar, som der til fram för andra med större nytto brukas kunna; samt om Räv, hwarutinnan bemälte askar böra stå förwarade; såsom under et säkert skul för

en storck heta. Ut wärefställa, hwad
 en så witter och berömd Man har be-
 hagat påminna, har jag wäl winlagt
 mig om, at i det nogaste försöla denna
 sak; både med 8- och 4kantiga, same-
 runda askar: Men det har til alla de-
 lar intet welat lyckas för mig. Ty när
 asken har warit fullbygd, och des flög
 tillsluten, och Bijen hade bordt sota sin
 bygnad i andra askens öfra botn, ige-
 nom den fyrkantige 5 tums öppningen,
 hafwa de swärmat andra och tredie å-
 ret med; Men sedan jag gjorde öppnin-
 gen 10 tum långs med skufbrådet och
 5 tum bred, gick det bättre an. *) Dock
 waktad en sådan min inrättning, swär-
 made Bijen äntå. Således kan swärma-
 ningen ej aldeles hindras uti desse askar,
 det jag af anstälta försök kan intyga.
 Jag har haft, och har jemwäl ännu,
 askar och afdelningar på det sättet in-
 rättade, at Bijen hafwa öppna och le-
 dige

*) Hwilken omständighet jag, år 1735
 meddelte Herr Probsteu Brooc-
 man, som ock i thes utgifne Hushålds
 Bok pag. 65 finnes anford.

liga rum, under och öfverst på sidan. Men äntå hafwa de swärmat; dock hafwa de efteråt fullfölgt sin byggnad uti de ledige rummen, som måst hafwa varit gjorde af glas.

§. 7.

Anteligen hwad Bienen hemwist beträffar, så är inrättningen thet med ock sådan hos mig, at 3 å 4 särstilla askar äro sammanfogade med 9 å 12 afdelningar, dock har hwar sin utlödg: men inuti står allt öppet, at Bienen kunna komma tillsammans. Med denna inrättning har jag ei något hinder för märkt, utan med nöije sedt, det hwar och en, på sina närmaste ställen, har fullfölgt sin byggnad. Jag har icke el- ler någonsin förspott, wid denna inrätt- ningen, hos dem någon oreda, när en- thera har swärmat; som kunnat hände en högst 2 gånger om året. Orsaken har utan twifwel varit thenna: när desse kråt hafwa hindt så wida med sin byggnad, som kunnat ske, och man har åstundat, så har skattningen be- håndigt gått för sig.

§. 8.

Medan jag här ofwansföre beråta-
 tat, huru förhållas bör med skattning-
 gen, i synnerhet wid de nämde städsla-
 gen; så får jag nu sluteligen nämna de
 allmänna reglor, som wid skattningen
 i allt tagas böra; 1.) bör aldrig skatte-
 ningen stie på det klåpuga och skadeliga
 sätt, som en del för sedwana hafwa,
 bestående derutinnan: at de antingen
 döda desse nyttiga träk, då de wilja häm-
 ta skörden af dem; eller ock, fast stäc-
 ken icke är fullbygd, taga bort de sids-
 bygde toma takor, ja ock de, uti hvil-
 ka ungarna ligga förwarade; eller än-
 teligen rusa til den andra ändan, i hvil-
 ken den bästa hänningen och waret är;
 och således med et allt förhårdt förfaran-
 de och oiwarsamhet taga skörden ifrån
 dem. 2.) Bör skattningen, afwen
 som städarnas flyttning, stie uti tilta-
 gande Månad. 3.) Bör så wäl wid
 skattningen, som wid swärmningen, no-
 ga i acht tagas, at ingen qwinna i sin
 frambets tid, röder wid dem.

Cap. II.

Om Biistäckars flyttjande ifrå det
ena rummet til et annat,

Samt
Bijens förvarande öfver Winter-
tiden.

§. 1.

Flytningen med Biistäckarne, bde
antingen skie om wintertiden, eller
od emot wärens början. Och som i
näst föregående §. sagt är, bde thenna
sak ihugkommas, at flytningen altid
skier i tiltagande Månad. Sedan then-
na flyttning är skedd, och Bijen be-
gyнна at flyga ut, får man ej rubba
stücken, innan den tienliga flyttnings-
tiden åter infaller.

§. 2.

Det gagnar intet til Bijens bewar-
ande öfver wintren, at man på et el-
ler annat sätt igentäpper deras flog;
det är nog at man alla andra onyttiga
dyningar och springor wäl med kalc i-
gentlistrar. Ty de bygga sina husrum
så

så wäl, och warma åt sig sielfwa; at
földen ei kan skada dem. *)

§. 3.

På det at Bijen medan wintren
warar, af Solstrålarne, som sticka på
dem, ej måtte utlockas af sina stickor,
och i snöön omkomma; är rådeliaast, at
ställa et brädskiu för flögen. Dock kan
jag ej obemålt lemna här, det jag för en
del af mina Bij-Åskar har lemnat flö-
gen öppen hela året; men äntå ej fun-
nit någon skada deraf. Ty af en sådan
ast, som öpen stod öfwer hela winte-
ren, år 1750, fick jag sidstledne som-
mar twenne swärmar; af hwilka den
sednare icke hinde det året bygga $\frac{1}{2}$ aln
i fyrkant. Denna swärmens trenne flög,
som wore inrättade genom twenne bi-
foga-

---

*) Wil man öfwerst på Stäcken, gibra
en liten öpning, som kan med en blåck-
plåt af små håhl förwaras, har det
sin nytta med sig; Ty dermed före-
tommes den olägenhet, at af den
starcka ångan icke må förorsakas nå-
gon öfwerflödigg wättska, hwilken lä-
teligen kan lösa lakorna.

fogade lediga affar, lät jag stå öppna hela vinteren; til at försöka, om han skulle kunna uthärda kölden. Och ehuru stark innewarande 1751 års vinter, köld har varit, äro Bijen likwäl behåldna, friska och muntra.

§. 4.

När Bijen swärma sent, wintren börjar snart och håller länge uti, då är at befara, det Bijens underhåld ei är tillräckeligit; Förden skull är ej orädeligit, at til deras bewarande gifwa them, wid tienlig wäderlek, någon uppsädd hånung. På sådant sätt har jag, icke utan synnerlig nytto, hushållit med mina Bij. Wid slutet af Martii, och i början af Aprilis, sistwefne Månader, gaf jag dem, för ofwan anförde orsak, någon uppsädd hånung.

Cap. III.

Om Bijens swärmande och
stäckande.

§. 1.

Wnder swärmandet är det icke nog
at

at man aifwer acht på det stället, der de måsta Bijen reva sig; ty ibland hån- der, at wisen stadnar på markene, eller på något annat ställe med några få Bij. Och emedan man icke har gagn af swärmen, om icke wisen är med, *) skal man enkannerligen lägga sig winn om at få honom fast; och nar det skiedt, skal man icke gå långt affides med ho- nom bort, i mening at de andra Bijen wäl skola komma efter; ty då kan lät- teligen hända, at dese, som sakna sin förestyrare, flyga in i samma stäck, af hwilken de utkommo. Förden skull bde man straxt släppa wisen tillika med nå- gra andra Bij uti den stäck eller ast, uti hwilken man swärmen hafwa wil, hwilken ock bde stå nära in til den plats, der myckenheten har repat sig. Och at låcka hela hopen in i stäcken til wisen, bde man ofördröjeligen med en stef ta-
gå

---

*) Wisen igenkännes deraf, at han är mindre til hufwudet, smalare och längre til kroppen än Wattu Bij, och ägare af längre ben, än de andra Bijen.

ga Bii och föra til honom, härigenom
lemnas den öfriga delen et ofelbart tekn,
hwarest wisen hafwer stt stambåld;
hwadan ock förmodeligen skier, at de
innom en kort stund begifwa sig dit.
Skulle också hända, at hela swärmen
förfogar sig til den gamla stäcken eller
asken igen, så har det ingen ting på sig,
när man har fät wisen fast, och afklypt
des ena winge, och släpt honom äftwen-
wål dit: När då antingen dagen efter,
eller någon annan dag, hela swärmen
åter kommer ut, så är han snarligen
och säkerligen bärjad.

§. 2.

Efter jag nämde om wingens af-
klyppande på Drottningen, så får jag
tillika för nöije skull berätta, huru det
hade sig med den swärm, som omtales
i Cap. 2. §. 3. Sedan jag wid swärm-
ningen (som sagt är) hade afklypt ena
wingen på Bii. Drottningen, wtog
jag i en ask hela swärmen, och stälde se-
dermera asken i min byggnings windel-
ler tredie wåning, jemte de andra a-
starna; i mening at de skulle gå utur
den.

Denna aff uti en annan afdelning, som
 när in til för dem inrymd war: Men
 som de til ingen ting mindre än här til
 woro hågade; altså bårade jag med ett
 hett swedio-järn hähl på botnen af asken,
 hwadan de, för roten och hetan, som
 här utaf förorsakades, nödgades will-
 fara min åstundan, och togo sin boning
 i den tilredde Afdelningen. Men som
 desse kråk, i följe af roten och hetan blef-
 wo oroad, at öfvergifwa den boning,
 som de på andra dagen innehaf, ty
 sticknade de: til prof här af, begofwo
 de sig (efter det nu wacker Solstiens
 wäder war) enhålleligen utur sitt hem-
 wist, och flögo så högt i luften, som
 wille de giora mine af at aldeles flyga
 bort: Ehet war dock lyckan, at wingen
 på Drottningen war afflyft; hon kom
 ei längre för samma oförsel, än utur
 Bihuset ned på gården, der fant jag
 henne. Jag tog fördenskull henne straxt
 upp i min hand tillika med några an-
 dra Bih, som straxt kommo til, och bar
 så henne med Drabanterne til sin plats
 eller förut tilämnade rum; hwarefter,
 in

inom några minuter, de i luften fring-
flygande Bijen återkommo. Och såle-
des blefwo alla lyckeligen behåldna.

§. 3.

Så snart en swärm har satt sig,
måste han straxt med försigtighet upta-
gas och stäckas, och sedan sättias på sitt
ställe.

En del bruka wäl, at efter stäcknin-
gen låta affen eller stäcken stå stilla tills
aftonen; men detta är för ingen del nå-
gon nödwändighet, utan så snart, som
man har fått in swärmen, kan och bör
han föras til det ställe, der man honom
hafwa wil; och således blir beswäret all-
med et giordt.

§. 4.

Somliga bruka på det sättet at um-
gå med Bij, när de täncka at stäcka dem:
när de blifwa warse, hwarest de hafwa
repat sig, sättia de en skygge öfwer them,
och uphöra sedan med stäckningen, tills
aftonen kommer. Men at så länge wän-
ta är åfrentyrligit; ty det kan lätteli-
gen hända, at hela swärmen innom den
tiden flyger sin wäg, och tager annat
B hus.

husrum. I så beskaffat mål, bör ägaren intet misttycka, om han, när han om aftonen dit kommer, får i stället för en förväntad swärm, allenast hugna sig af blotta stället, der han har hwitat.

§. 5.

Alldenstund Bijens swärmande intet aldeles kan förekommas; så är det rådeligit at man i rättan tid, lå inga ungar äro i katorne, tager aldeles ifrån första swärmen hånung och wax; Drifwer Bijen uti en säck, och släpper dem om aftonen uti en annan stäck eller ask, som hafwer et tillräckeligit förråd winter tiden öfwer, så förena de sig straxt med de förra, och blifwa följande året til gagn.

§. 6.

Wid swärmandet har i alla tider varit brukeligit, at skramla med bäcken, Mortlar &c. hwilket jag håller före wara skiedt, för ingen annan orsak, än at man dermed har welat gifwa de närboende tekn, at de sig insinna skulle, och jemte ägaren gifwa noga adtning på Bijens flygande. Ganska ofta har jag
wax

warit närwarande så hemma hos mig
 sielf, som hos andra, när Bijen hafwa
 swärmat: men när jag fått höra et så
 dant onödigt skrammel, har jag budit
 dem dermed uphöra; och til förefom-
 mande af Bii-swärmens förlorande,
 har jag stundom stänckt watern, stundom
 kastat jord öfwer dem; och nu på nå-
 gra år, har jag hämmat deras bortfly-
 gande dermed, at jag kastat Swintred
 öfwer dem. Hwilket nyssnämde me-
 del har haft en sådan wärkan med sig,
 at Bijen hafwa straxt satt sig. Detta
 har jag, för goda ord och betalning, fåt
 lära såsom en hemlighet af en, hwilken
 wärefeligen haft et serdeles hill med Bii.
 Om nu här med är någon Sympathie,
 kan jag intet säga: men det är sanning, at
 de ären som jag sielf har brukat detta
 medel och andra wänner jemte mig, hwil-
 kom jag det har låtit weta, har det al-
 tid lyckas för oss. Har nu ett så ringa
 medel en så stor wärkan med sig, så är
 det ju wärtdt at blifwa allmänt bekant;
 hällst swärmandet gör uti Bii-sközlen
 det största bryderiet hos ägaren.

Cap. IV.

Om god, wälsmakande och hälso-
sam Hånungs tilredande.

§. I.

Hånungen wore långt bättre och häl-
sksamare at bruka til egit behof,
eller om man wille sälja honom, hade
man den förmohn, at han gälde långt
mehr; om han ej med watn och andra
tillsatzer bortskändes, utan på et an-
ständigt sätt, med flit och sorgfällighet,
blefwe ansad. Cho fördenskull som är
mohn om, at kunna tiltaga en god och
hälksam hånung, han gifwe ackt på
följande omständigheter: 1:mo. De ka-
for, som man har tagit ifrån Bijen,
bestående af wax och hånung, lägger
man uti ett rent säll,*) och sätter sedan
ther under et fat, eller ock ett annat
tienstligt kärl, som hånungen får dry-
pa uti. 2:do. Slår man denne wid tien-
lig wärma, utur kaforne drupne hånun-
gen

---

*) Af samma sinhet, som gryn-säll plågar
wara.

gen *) uti en förtent kopparyanna el-
 ler Malmgryta, och sätter den samma
 på eldgalder, låtandes den uti $\frac{1}{4}$ tima sak-
 teltigen koka, men ei siuda öfwer. 3:to
 skummes flitigt waret af under den sak-
 ta kokningen, och förwares. Har man
 til hands rosenwattn, så kan något der-
 af hållas til Hånungen, **) som än-
 nu står på lindrig eld; hwilket giör ho-
 nom wälsmakande. 4:o. När den be-
 stånda tiden är förbi, hålles hånungen
 up i stenkrufor, och sättes i et dambfritt
 rum at swalna. 5:to. Om några war-
 grand wid nogare efterseende flyta of-
 wan på i krukorna, skola de affsum-
 mas. Medelst et sådant hushållande, är
 hånungen färdig och så god, som han-
 någonsin kan och bör wara. ***)

B 3

§. 2.

-
- *) Sedan han har fallnat, och waret
 ofwan uppå astagit är.
 **) Högst ett qwarter Rosenwattn til try-
 kannor hånung.
 ***) Wil man hafwa en utwald hånung,
 til Medicine och dylikt tienlig, så skal
 man der til taga de lusa kakorna al-
 lena.

§. 2.

Den hånung, som efter skedd skie-
ning igenom det, nyss ofwansföre näm-
de sället, ännu kan wara qwar i kaför-
ne, uttwättes med warmt watn, kokes
sakteligen och skummes. Uti hushåld
kan denne hånung, wid et och annat
tilfälle, brukas med nytto.

Cap. V.

Handlar om några händelser, som
hafwa tildragit sig under Bii-skids-
len hos mig.

§. 1.

STi några och tiugu år, har jag wa-
rit ägare af bii, och dem med myc-
ken sorgfällighet skött; hwarunder
jag mången gång har haft ett otro-
ligt nöje. Ofwer so Wisar har jag
haft i mina händer. När desse kråt haf-
wa swårmat, så har jag ofta, både för
nöje och nytta skull, fasttagit deras drott-
ning, stält mig mitt i hopen med en
buste eller löfwist i handen, hwar up-
på hela skaran har satt sig, hwilken
jag straxt i sit tilordnade läger har in-
qvarterat.

§. 2.

§. 2.

År 1732. om en morgon kläckan s-
gick jag uti Bij-huset, der blef jag war-
se, at en wise, eller så kallad Bij-drott-
ning, satt ute på sidan af en ask; hwil-
ken ströf sig på wingarne med benen,
och lika som lagade sig til at flyga. Then-
na Drottning fasttog jag straxt, håll-
lande henne uti den ena wingen, medan
jag afflipte den andra, och släppte hen-
ne sedan på flögen af samma ask. Bijen
som gingo af och an på samma flög, lå-
to henne obehindrad gå sig förbi in uti
asken. Systemählen woro twenne,
hwarföre jag afflipte thenna Bij-drott-
nings winge. Det förra war: at jag
så mycket lättare skulle kunna fasttaga
henne, när så omerängdes; det sedna-
re war: at jag utan möda skulle få
swärmen behållen; ty jag hölt säkert
före, at, emedan Usken war Bistard,
och wädret den dagen wacker, skulle
de otwiswelachteligen swärma. En li-
ten stund derefter, kom samma Bij-
Drottning eller wise allena, åter utur
Usken; Men aldenstund wingen war

henne afflipt, föll hon straxt ned på brådet; hwadan jag straxt fick henne fatt, och släppte henne uti en liten ask med små håhl. Således want jag mitt förra systemål. Wid was kläckan 9 blef jag warse, at några bij slögo up i gården, och lika som sökte efter sin Drottning ibland några brådändar, der en ledig ask några dagar förut hade stått. Jag gif förthensfull straxt åstad, och släppte Drottningen på brådet, der de andra bijen henne eftersökte. Häruppå blef jag warse, huruledes et af de fringflygande bijen kom til henne, och liksom med sin mun gaf henne någon förfriskning, samt med wingarna teknade, at flere skulle komma: hwilket ock skiedde. Ty då och då kommo någre, de der gingo omkring Drottningen, spelande med sina wingar. Och som jag förnam, at flere, 3 à 4 i sender, kommo utur lusten, lika som då de äro med sit inbärnings- arbete sysslosatte, och hwi-lade sig hos Drottningen; Altid tog jag fram en ask, och satte deröfwer, och innan kläckan 4 efter middagen, ha-

de

de jag hela swärmen i förenämde aff
lyckeligen burgen, utan at weta hwar-
ifrån desse bijn kommo.

§. 3.

Förenämde är såg jag prof på, hu-
ru håftigt bijn anfälla hwarandra, och
kriga sins emellan. Emot middagsti-
den, då en wacker sommardag war,
förmärkte jag af en swärm, som dagen
förut uptagen och instäcktod war, huru-
ledes bijen wid flögen af samma stäck
beto och dödade hwarannan. Här af
kunde jag nogsamnt sluta, at en främ-
mande swärm icke war lånat borta, som
detta friget hade börjat. Wid efterseendet
redte jag sanningen här af: ty uti min
Trågård, uppå ett par syroter i en år-
tesång, hade förenämde swärm repat
sig. Jag böd wäl til, at få denne
swärm i en stäck; men trångslen af år-
te-resworna hindrade mig. Han flög för-
denskull efter oroandet ut, och begaf
sig utom staden. Nog låt jag följa ho-
nom et stycke wäg; men det war, för
sådesåkrarna skull, ogidrligit at gå så
långt, som man åstundade. Swärmen

kom altså utur ögnastafte. Något efa-
 ter tre timmars tid, blef en annan min-
 ligastad häftigt anfallen, som tycktes
 komma ifrån samma ort, tit nyfnämde
 swärin begaf sig. Striden war så häf-
 tig, at en myckenhet döda å ömse sidor
 nedföllu. De ankomne fienderna syntes
 fuller wara ganska bittre, dock likwäl
 kunde de icke bemächtigaa sig stäcken.
 Dese uproriske togo på sidstone sit stam-
 häld på sidan af stäcken. Men alden-
 fund de selfwilligande ei woro hugade,
 at ingå uti en annan stäck; Allt derför-
 re lät jag, emot aftonen soya dem med
 en winge in uti en ny stäck. Men de
 anfallne kunde icke tåla, at theras fi-
 enders qwarter war så nära, utan da-
 gen efter begynte de angrywa dem.
 Swarpå de ankomne begåfwo sig utur
 sin stäck, och revade sig på en buske i
 gården. Men de fingo icke länge ther sit-
 tia i frid, utan förfölghdes af sina fiend-
 er. De bruto förthenfull up, och låg-
 vade sig i en trädgård på en winbårs-
 buske. Jag tog dem hem, och stälte dem
 affides hemma i gården. Therpå löts
 deras oenighet.

§. 4.

Ut förefomma sina askars eller
 stäckars undergång, när bijen äro sien-
 teliga på hwarandra, wet jag intet
 bättre medel, än det, som jag wid de
 anförde bij-krigen brukade; hwilket ock
 Herr Cap. Triewald omrörer i sin ut-
 gifne Tractat, neml. så tillstånga flögen,
 at allenast få bij i sönder tunna ut-
 och ingå. Krig emellan bijen wywas
 gemenligen, när man lemnar sina askar
 i stark sommarheta bara, då deras
 wax och hånung smältes af solstrålar-
 na. Det har händt wid sådane tilfäl-
 len, at den ena stäcken efter den andra
 i gransskapet gått förlorade. Men så
 snart jag inrådt mina wänner, at de
 skulle, på omrörde sätt, förwara flö-
 gen och sättia skygg frammanföre, haf-
 wa krigen uphört; ändoch den sist
 anfallne stäck warit mycket förswagad.

§. 5.

1733. Swärmade mina bij; jag
 feek swärmen wäl burgen, uti en ny
 stäck; men hwad hände? fyra dagar
 derefter öfswergåfwo, de sit nya bo, och
 ins

intogo det gamla, utur hwilket de tillförene utgingo. När jag wille undersöka orsaken til denna hastiga flyttning, blef jag warse en omständighet, som synes wara wård närmare undersökning. Då jag öppnade den nya stäcken, hwilken nyss nämde swärm hade öfvergift wit, funnos uti honom inga döda bij, utan några wattenbij allena, som woro ganska mätta. I bland dese wattenbij blef jag och warse två andra bij, som woro något större, än ordinaire wärckbij, och mycket lika wisen eller Bij-drottningen, dock icke aldetes så långa. Dese för mig obekanta kråk befunnos wäl icke arbeta, dock wille de ogierna öfvergift wa sit nybygge. Detta har satt mig i den tancka, at uti Bijens stora samhållde torde til äfwentyrös finnas flera slag, än de try allmänt bekanta. Jag dristar icke dömma här om, utan hänstuter saken til dem, som äga tillräckelig kundskap i Historia Naturali.

§. 6.

År 1734. om wåren, kommo utur en ask ned på brådet i Bishuset trenne bij,

Bij, som woro syßelsatte med en död wi-
ses bortsläpande. Här utaf förmärckte
jag ingen ändring i asken; utan alle-
sammans woro wäl behåldna. Jag tror
säkert, at de hade i sit rike en annan
lefwande Regent.

§. 7.

Om en wacker sommardag, då de
bijen, som jag hafwer uti min Bygg-
nings tredie wåning, swärmade; blef
jag warse innansföre, huruledes Bij-
drottningen kröp utanföre på asken. Jag
tog henne straxt, afslippte henne den ena
vingen och släppte henne uti en annan
ask. Och emådan hela swärmen flög u-
tan för fenstret, så hölt jag samma ask,
i hwilken drottningen war, på fenster-
färmen, i mening, at nyfnåmde swärm
skulle leta sig dit; men störste delen af
dem gick in på sin gamla ask, som låg
bredewid. Fierdeparten kom icke in i
nya asken. Jag lät asken stå qwar i
fenstret, i tanka at försöka, om icke al-
la skulle komma dit. Följande dagen
swärmade åter bijen, utur gamla asken,
och just i det samma utflögo bijen, som jag
hade

hade i den nya asken dagen förut up-
 tagit, och revade sig tillsammans på
 et ställe. Men som wingen af wisen
 eller Bii-drottningen, för henna swärmen,
 som sägt är, war afflykt, wiste jag wäl,
 at hon icke långt skulte flyga. Hvad
 hände? ned på gården fant jag Drott-
 ningen i sådant skid, at hon fröp sacket
 åt den ort, der swärmen hade revat sig;
 under krypandet släppte hon ifrån sig
 små hwita grand, de der sutto fast wid
 et litet råg, som war til utseende såsom
 et låcke-nåt. Dese granden woro, ut-
 tan twisfel, hennes ägg, hwilka i det
 giorda fallet ifrån winden ned på går-
 den, säkerligen hade blifwit utkrystade.
 Jag tog henne upp, släppte henne i
 omtalte fenster-ask, och flyttade se-
 dan densamma nära in til swärmen.
 Til denna förfogade sig så många af de
 revade bjen, som tillförena i honom wa-
 rit hade. Men i det samma begynte de
 anfälla och döda hwarandra. Ordsaken
 til denna missämja dem emellan war,
 utan twisfel denna: den senare swär-
 men hade sin egen wise. Denna strid

up

ärhörde likwäl så snart, som denna aff
 sattes för sig sielf affides. Denne swärm
 war wäl mycket swag; dock arberade
 han flitigt i 14 dagar. Men sedan af-
 stannade aldeles hans arbete; det war
 icke eller under: ty wid tilseendet fant
 jag, at alla bijen lågo döda på bottnen
 omkring och öfwer sin döda wise. Swil-
 ken utan twiswel fick sit banesår, då han
 gjorde det wära fall. Uti deras ka-
 for fant jag hånung och ungar.

§. 8.

Det syntes wid tillfälle, som skul-
 le jag aldeles förlora en swärm. Sa-
 ken war denne: när swärmen gick ut, be-
 gaf han sig åt högden; Jag följde wäl
 med et stycke wäg: men han kom mig
 utur ögnasichte. Litet derefter, då jag
 kommer gåendes förbi en byggning un-
 der wägen, blef jag warse, at några bij
 på en wägg, straxt öfwan för stenfoten,
 uti ett näswe-håhl hade samlat sig.
 Då jag begynte något nogare se efter,
 fant jag wisen ibland desse få. Jag tog
 honom, klippte straxt af wingen och
 släppte honom tillika med sitt lilla säll-
 skap

Skap uti en Skåhl, til des jag seef hãmta en ast at slåppa dem uti. En stund der efter, kom en hop bij tilbaka, af hwilka en del sladnade qwart, och gick i asken; men större delen sloa åter bort igen. Emedlertid gjorde jag mig säkert hopp om deras återkomst. Mitt hopp sloa mig icke eller felt; ty innom en tierdedels timas förlopp, kom hela skaran, och förfogade sig in til sin wise, som med de få war i asken. Således wart hela swärmen på sidstone bärgad.

§. 9.

År 1744. fant jag uti en ast, wid en Bij-kata, twånne wisebo, som woro nära intil hwarandra sammanfogade. Detta tycktes wara något owanligt. Jag astrog deras storlek i Profil, och öfwerjände den 1748 til då warande Kongl. Swenska Wettenskaps Aca- demiens Secreterare, Herr Pehr Elvius.

§. 10.

1746. hände ock, när en swärm samlat sig, fant jag på gården en nedfallen wise, af hwilken jag hade året för-
ut

ut ena wingen afklypt. Han wille gier-
na til swärmen; men som winglös kun-
de han icke komma. Thersföre. hielpte
jag honom up i en ask, och öste med
en stek några bij in til honom; hwarpå
hela swärmen fölade straxt efter. Hwil-
ket gaf nogsamnt tilkiänna, at han war
deras rätta anförare. Det är märck-
wärdigt: at denna wise, som förra å-
ret hade gådt ut med en swärm, kom
nu igen med en ny.

S. II.

Ut twenne swärmar förena sig med
hwarandra, när man ifrå enthera
borttager wisen, wil jag wisa med e-
nit försök: det tildrog sig at twenne
stäckar swärmade på en dag, den ena
för: och den andra straxt efter middags-
tiden; af hwilka den första blef straxt
uvtagen, och med sin stäck lagd på til-
ordnad rum; men den andra wille in-
tet enhälligen reva sig, utan en del af
honom samlade sig på ett tråd uti trä-
gården, och en del flög af och an. Men
när de någon stund surrat omkring,
gingo de in på den ny uplagde stäcken,

tit äfwen de, som hade repat sig på trädet, straxt förfogade sig. Men de kunde icke förlikas. Den ena swärmen anföll den andra så häftigt, at en stor myckenhet döda föllo ned på jorden. Mig lyste se deras inbördes förhållande. Jag tog derföre från den främsta botnen, och fant Bijen sittande i twenne hovar; den swärmen, som sidst war inkommen, satt på sidan af stäcken närmast in til främsta botnens flög; men den som först hade inkommit satt längre fram emot eftersta botten. Wid det jag, på tienligit sätt, rörde uti den främsta hopen, fant jag en, af sammansflätade Bijen, hård klimp, så stor som et nyste, hwilken jag uttog, och lade i en skåhl. Jag tänckte, at de skulle helfwe godwiltigt åtskiljas, men gjorde det icke. När jag hade söndrat dem ifrån hwarandra, låg en wise mitt i klimpen, hwilken jag tog bort ifrån dem. Och så snart han war borttagen, begäfwö sig de andra Bijen in i Stäcken. Hwarpå förenade sig bägge swärmarna tillsammans. Detta gifwer tillänna de blis det, som sades, at

at twenne swärmar nemligen förena sig
 tilhova, när wisen ifrå enthera warder
 borttagen; dehs ock det, at hwar swärm
 håller sig til sin wise, hwilken han ock på
 det högsta söker at förswara.

§. 12.

Swär och en kan här af lätteligen
 finna, at om bien med nytta skid-
 tas, så är nödigt, at wäl känna wisen.
 Men skal det stie, så måste man weta
 hans egenskaper och känneteckn; hwar-
 före en redig beskrifning är af nöden.
 Hwilken jag skulle här gifwa; men emå,
 dan Cap. Mech. Herr Triewald, haf-
 wer uti sin Tractat, om Bienen Cap. 3.
 gifwit en fullkommelig beskrifning på
 wisen; så wil jag betiena mig af den sam-
 ma. Hans beskrifning på wisen är den-
 na: Wisen är et skidnt och stäteligt Crea-
 tur, mycket större än et wantigit wärck,
 bij, dock icke så tiock och stor som et wat-
 tu-bij, men något längre; eljest är han
 både til färg och skapnad skild ifrån båg-
 ge. Ryggen är alt öfwer af en skinan-
 de liusbrun, men buken alt ifrån klä-
 tarne til släpet, af en behagelig gul
 färg,

färg, något mörkare än det Skönaste Gull. Hufvudet och des delar är mindre än hos de gemena bi; tungan ei eller så lång som deras, hwarigenom naturen giordt honom til arbete otienlig. Wingarne äro af samma storlek som hos de andra bi; fördenksull synes de i anseende til wisens långa kropp, mycket stackotte, råktandes allenast til hälften af bakdelen. Ben och låar äro längre och råtare, och samma färg som bilsen, doeh bakbenen något gulare; han har en stätelig gång och wacker anseende. Baldelen är mycket längre än framdelen, ändar sig med en skarpare winckel, och är fördelt af fyra tvärstref eller ringar, som skina liksom gull, i stället för de tre hwitachtiga, som giöra fördelningarne hos de andra.

Hwad som här om Bij-skörsel korteligen berättat är, förmodar jag, en benägen läsare mildt uttryder. Det är skiedt af wälmening. Trodde jag, at det skulle allom behaga; bedrogo jag mig mycket. Sielsswa hänningen är icke allom behagelig. Kunde det allenast tiena någon Bij-ållande til nytta, har jag wunnit mit påsyftade ändamål.

